

Мазур В. В.

*аспірант кафедри фінансів та цифрової економіки
Державний університет “Житомирська політехніка”*

м. Житомир, Україна;

*асистент кафедри міжнародної економіки,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-558-0-18>

ПОЗИКОВИЙ КАПІТАЛ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Позиковий капітал – це залучені кошти підприємством від банків, небанківських установ та організацій, фізичних чи юридичних осіб, державних установ на умовах повернення за фіксованою сумою, що включає відсотки, на добровільній згоді сторін з метою набуття економічної вигоди в результаті їхнього використання.

Залучення позикового капіталу може бути зовнішнє через кредитування, емісію фондкових інструментів, випуску облігацій, цінних паперів, акцій. Також позиковий капітал може бути внутрішнім через реалізацію внутрішніх резервів.

Варто зауважити, що в сучасних українських реаліях в умовах війни практично не функціонує вітчизняний фондовий ринок, що виключає можливості залучення позикового капіталу за рахунок розміщення цінних паперів, а також українські будівельні підприємства у своїй більшості за даними Державної служби статистики України зареєстровано як товариства з обмеженою відповідальністю, що виключає випуск акцій та їхню реалізацію для залучення позикового капіталу.

Тим не менше залучення позикового капіталу може розширювати діяльність підприємства та ефективніше використовувати власний капітал, оскільки кредитор має право вимагати повернення коштів, то метою позичальника є їхнє функціональне використання з метою нарощення прибутку та виконання умов угоди про кредитування, тобто повернення. До того ж позичальник має право використовувати залучені кошти відповідно до своїх потреб.

Перевагами позикового капіталу є: формування фінансового потенціалу, забезпечення фінансової рентабельності, вибір джерел

залучення. До недоліків можна віднести: високий рівень фінансових ризиків, менше прибутку від активів, високу залежність від тенденцій та змін ринку, способи залучення та використання, а також обмежений термін використання.

Найбільш поширеним позиковим капіталом є банківські кредити, основними рисами яких є відсоткова ставка, термін погашення, забезпечення, цільове використання, гнучкість використання, обслуговування позик, оцінка кредитоспроможності.

Дана інформація при залученні банківських позик дозволяє підприємству ефективно управляти борговим фінансуванням, мінімізувати ризики і підвищувати фінансову стійкість.

До того ж важливими інструментами залучення позикового капіталу є фінансові, які дозволяють підприємствам залучати кошти для реалізації певних проєктів чи фінансових потреб. До них можна віднести облігації, корпоративні кредити, деривативи.

Випуск акцій підприємством дає змогу залучати капітал без обов'язкових виплат відсотків та підвищувати ринкову привабливість підприємства.

Облігації використовуються для довгострокового фінансування проєктів та дозволяють залучати позиковий капітал на визначений термін і під фіксовану відсоткову ставку.

Корпоративні кредити хоч мають різні умови щодо термінів, відсотків, забезпечення і цільового використання, але оперативно можуть залучати кошти для поточних потреб.

Деривативи дозволяють управляти фінансовими ризиками і підвищувати ефективність управління капіталом.

Загалом вказані інструменти позикового капіталу дозволяють підприємству ефективно формувати капітал, оптимізувати структуру фінансування, управляти ризиками та підвищувати прибутковість діяльності. Кожен із вказаних видів позикового капіталу має свої недоліки та переваги і вибір підприємством інструментарію залучення коштів залежить від мети, ризиків, термінів у діяльності компанії.

Також однією із форм позикового капіталу може виступати краудфандинг та венчурний капітал, що є альтернативою класичним позикам.

Краудфандинг виступає інноваційним механізмом залучення коштів, коли велика кількість осіб через онлайн-платформи може профінансувати певний проєкт та зменшити потребу в позиках. Якщо

говорити в контексті будівельного підприємства, краундфандинг може стати ефективним інструментом для повоєнної відбудови в Україні.

Венчурний капітал – це інвестиції у високоризикові, але перспективні підприємства в обмін на придбання частки власного капіталу.

Ще один із видів позикового капіталу виступає фінансовий лізинг – довгострокова оренда майна чи засобів виробництва з подальшим правом викупу. Особливістю лізингу є те, що підприємства сплачують вартість оренди частинами.

Позиковий капітал буває довгостроковим та короткостроковим. Вартість даного виду капіталу розуміється як плата підприємства за використання позикових коштів, нарахованих відсотків.

Вчені В. Глущенко і А. Кравець під ціною позикового капіталу розуміють відношення витрат, пов'язаних із залученням фінансових ресурсів, до величини капіталу, що залучається [1, с. 53].

Натомість О. Базартінова вартість позикового капіталу визначає як загальну суму коштів, яку потрібно сплатити за використання певного обсягу позикових ресурсів, виражених у відсотках до цього обсягу [2, с. 181].

У цьому разі мається на увазі ставка вартості позикового капіталу, що відображає її у відносному вимірі. Абсолютне значення вартості позикового капіталу визначається як добуток цієї ставки на загальний обсяг залученого капіталу.

При підході до визначення вартості позикового капіталу в економічній науці можна виділити підхід із погляду позичальника, підхід із позицій кредитора, ринковий підхід [3; 4].

Підхід із погляду позичальника передбачає, вартість позикового капіталу визначається реальною або очікуваною відсотковою ставкою, за якою підприємство залучає чи може залучити кошти в майбутньому, з урахуванням особливостей його позиції щодо запозичень.

Підхід із погляду позичальника – це оцінка кредиторів щодо дохідності та ризиків, при якій позикодавець враховує термін залучення коштів, умови, використання тощо.

При ринковому підході за вартість позикового капіталу враховуються відсоткові ставки за банківськими кредитами на ринку, попит та пропозиція позикових кредитів. Використання відсоткових ставок у межах ринкового підходу дає змогу визначити реальну вартість позикового капіталу, яка об'єктивно складається на ринку як його

альтернативна вартість. Вона враховує всі витрати, які підприємство має понести при залученні позикових коштів.

Як бачимо, специфіка позикового капіталу має свою особливу структуру та умови залучення коштів, переваги й недоліки. Вартість позикового капіталу включає в себе як витрати на обслуговування позики та водночас є показником очікуваної дохідності кредиторів.

Для прийняття ефективних управлінських рішень на підприємстві важливо забезпечити оптимальне співвідношення між власним і позиковим капіталом, оскільки структура капіталу безпосередньо впливає на фінансову стійкість, прибутковість і ризиковість діяльності. Оптимальна структура капіталу дає змогу мінімізувати вартість фінансування, підвищити рентабельність власного капіталу та забезпечити стабільність розвитку підприємства у довгостроковій перспективі. Саме тому правильне співвідношення між джерелами фінансування є основою ефективного управління і прийняття зважених стратегічних рішень.

Література:

1. Глущенко В., Кравець А. Оптимізація структури капіталу акціонерних товариств на основі багатокритеріального підходу як напрям удосконалення фінансово кредитного механізму їх розвитку. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2012. № 725. С. 49–56.

2. Базартінова О. Методи визначення вартості позикового капіталу підприємства. *Стратегія і механізм регулювання промислового розвитку*. 2011. С. 180–188. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sim_2011_2011_19.

3. Андрійчук В., Андрійчук Р. Аналіз методології визначення вартості підприємства в межах дохідного підходу. *Економіка АПК*. 2012. № 9. С. 40–47.

4. Мілінчук О. Ефективність вартісно-орієнтованого управління: ключові показники. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки*. 2016. № 1. С. 86–96.